

**Majandus- ja infotehnoloogiaministri 7. septembri 2023. a käskkirja nr 138
„Põlevkivisektori töötajate tööle asumise ja oskuste arendamise toetamine“ muutmise
käskkirja eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse majandus- ja infotehnoloogiaministri 7. septembri 2023. a käskkirja nr 138 „Põlevkivisektori töötajate tööle asumise ja oskuste arendamise toetamine“.

Muudatus on seotud perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika fondide meetmete nimekirja meetme 21.6.1.6 „Tööleasumise toetamine ning täiend- ja ümberõppe toetamine“ rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumisega 21.6.1.61 „Töölt-tööle liikumise ning töötajate ümber-profileerimise toetused põlevkivisektori töötajatele“.

Muudatuse eesmärk on muuta soodsamaks tööle asumise toetuse tingimusi ning viia tasemeõppes osalemise toetuse tingimused kooskõlla 1. jaanuaril 2026. a ja 1. septembril 2026. a jõustuvate Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2023. a määruse nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029“ (edaspidi THP) § 24 muudatustega.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Annika Sepp (tel 5911 9425, annika.sepp@mkm.ee), sama osakonna tööturuteenuste juht Kristi Suur (tel 5913 9212, kristi.suur@mkm.ee) ja õigusnõunik Ilona Säde (tel 5667 4014, ilona.sade@mkm.ee) ning strateegiaosakonna struktuurivahendite nõunik Pille Penk (tel 5918 2214, pille.penk@mkm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja õigusliku ekspertiisi tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigused osakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb kaheteistkümnest punktist.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse punkti 2.1.2.1 alapunkti 3 sõnastust selliselt, et õigus tööle asumise toetusele tekiks ka nendel inimestel, kellele määrati töötuskindlustushüvitis töötuskindlustuse seaduse § 6 alusel, kuid hüvitist ei maksta tulenevalt töötuskindlustuse seaduse § 6 lõikest 4 või § 12 lõikest 2, sest inimese töötuna arvelolek lõppeb enne hüvitise maksmise ooteaja lõppemist (näiteks inimene asus tööle). Praktikas tunnistab Eesti Töötukassa (edaspidi *töötukassa*) eelkirjeldatud olukorras töötuskindlustushüvitise määramise otsuse kehtetuks. Kui töötuskindlustushüvitise maksmise periood on alanud ja isik asub tööle, siis töötukassa lõpetab töötuskindlustushüvitise maksmise töötuskindlustuse seaduse § 13 alusel. Kui töötuskindlustushüvitise maksmise periood ei ole ooteperioodi (8-30-60 päeva) tõttu veel alanud ja isik asub tööle, siis tunnistatakse määramise otsus kehtetuks, kuna maksmise periood ei jõudnud veel alata ja isikul hüvitisele õigus ei tekkinud.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse punkti 2.1.2.1 alapunkti 4 sõnastust, pikendades perioodi, mille jooksul peab inimene toetuse saamise tingimustele vastamiseks tööle asuma 100 päevalt alates töötuskindlustushüvitise määramise otsuse tegemise päevast, 150 päevale. Perioodi pikendamine võimaldab sihtrühmale pikemat aega tööotsinguteks ja vajadusel täiend- või ümberõppeks. Praktikas on ilmnenu, et 100 päevast võib jääda väheks oma oskustele sobiva töökohta leidmiseks. Lisaks võib sektorist väljunud töötajatel olla terviseprobleeme ja on vaja aega, et tegeleda tervise taastamisega.

Eelnõu punktidega 3 ja 4 muudetakse punkti 2.2.1.2.1 sõnastust.

Üldises korras jõustuva muudatusega (**punkt 3**) viiakse sõnastus kooskõlla kehtiva THP § 24 lõikega 2 ning riiklik koolitustellimus ja tegevustoetus asendatakse riigieelarvega.

Alates 1. septembril 2026. a jõustuva muudatusega (**punkt 4**) viiakse sõnastus kooskõlla vastavalt 1. septembrist 2026. a jõustuvale THP § 24 lõike 2 teise lause muudatusele. Säte viiakse kooskõlla Eesti Vabariigi haridusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (õppimiskohustuse kehtestamine) tehtava muudatusega ning kutsevaliku õppekava asendatakse ettevalmistava õppe õppekavaga.

Eelnõu punktiga 5 muudetakse punkti 2.2.1.2.2 alapunktis 2 toetust saavate töötajate alumist vanusepiiri, tõstes selle kooskõlas 1. jaanuarist 2026. a jõustuvate THP § 24 lõike 3 muudatustega 16-lt eluaastalt 18-le. Muudatusega viiakse eelnõu kooskõlla Eesti Vabariigi haridusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (õppimiskohustuse kehtestamine) tehtava muudatusega, millega tõstetakse õppimiskohustuslik iga 18-aastani ning millega kooskõlas tõstetakse ka töötukassa teenusele sisenemise vanus vastavalt 16-lt eluaastalt 18-le. Vastavalt õppimiskohustusliku ea tõusule ei võeta alates 1. septembrist 2025. a enam töötuna arvele alla 18-aastaseid inimesi, kellel on täitmata õppimiskohustus. Kooskõlas sellega ei osutata ka töötavatele inimestele suunatud teenuseid enam alla 18-aastastele inimestele, kuna õppimiskohustuslikus vanuses inimesed on toetatud haridussüsteemis. Samuti lisatakse kooskõlas 1. jaanuarist 2026. a jõustuvate THP § 24 lõike 3 muudatustega viited töötuskindlustuse seadusele seoses töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega tehtud ja 1. jaanuaril 2026. a jõustuvate muudatustega.

Eelnõu punktiga 6 täiendatakse punkti 2.2.1.2.6 kooskõlas 1. jaanuarist 2026. a jõustuvate THP § 24 lõike 11 muudatustega, tingimusega, mille kohaselt ei maksta edaspidi tasemeõppes osalemise toetust juuli- ja augustikuu eest. Tasemeõppes osalemise toetus on mõeldud õppimisega kaasnevate kulude katmiseks, suvekuudel õpet ei toimu ja õppega seotud kulusid ei ole. Õppetootuste ja õppelaenu seaduse (edaspidi ÕÕS) § 4 lg 1 kohaselt koosneb õppeaasta käesoleva seaduse tähenduses kümnest õppekuust ja kestab 1. septembrist 30. juunini, kõrg- ja kutsekoolid õppetootust suvekuude eest ei maksa. ÕÕS § 5 lg 7, lg 7² ja lg 7⁴ alusel saavad nii kutse- kui kõrgkoolis õppijad taotleda õppetootust viieks õppekuuks kaks korda õppeaastas – septembris (septembriks, oktoobriks, novembriks, detsembriks ja jaanuariks) ja veebruaris (veebruariks, märtsiks, aprilliks, maiks ja juuniks). Esimese aasta õpilane saab taotleda üks kord aastas – veebruaris (veebruariks, märtsiks, aprilliks, maiks ja juuniks). Seega on koolides õppeaasta pikkus ja kuud ning toetuse taotlemise võimalus seaduse alusel määratud. Sarnaselt eelnimetatule käsitletakse edaspidi ka tasemeõppes osalemise toetuse puhul õppeperioodina ÕÕS nimetatud perioodi ning toetust ei maksta enam suvekuude (juuli- ja augustikuu) eest, mil õppetööd ei toimu.

Eelnõu punktiga 7 muudetakse punkti 2.2.1.2.11 alapunkti 2 ja punkti 2.2.2.2.1 alapunkti 2 toetust saavate töötajate alumist vanusepiiri, tõstes selle 16-lt eluaastalt 18 aastale (vt rohkem seletuskirja punktis 5). Mikrovalifikatsiooni omandamise toetust saavate töötajate alumist vanusepiiri tõstetakse kooskõlas tasemeõppe toetuse saajatega 16-lt eluaastalt 18 aastale.

Eelnõu punktiga 8 muudetakse punktis 3 „Näitajad“ meetmete nimekirja väljundnäitaja sihttasel (2029). 2029. aasta sihttasel on korrigeeritud vastavalt uuele prognoosile, mis põhineb senisel meetmete kasutamisel ning käesoleva eelnõu muudatuse eeldataval mõjul meetmetesse sisenemisele.

Eelnõu punktiga 9 muudetakse punktis 4 tegevuskava eelarvet. Eelarvet vähendatakse 2 154 086 euro võrra (sealhulgas ÕÜFi toetus 1 507 860 eurot ja riiklik kaasfinantseering 646 226 eurot). Eelarvet muudetakse nii aastate kui ka meetmete lõikes.

Tööle asumise toetuse eelarve vähenemine on seotud toetuse saajate arvu vähenemisega.

Oskuste arendamise meetme kulude vähenemine on peamiselt seotud alampalga (prognoosi) muudatusest (vähenemisest) ning asjaolust, et mikrovalifikatsiooni õppekavade avamine sõltub HTMi programmist.

Eelnõu punktiga 10 muudetakse punktis 5.1.1 sätestatud tööle asumise toetuse suurust, suurendades seda kehtivalt 30 protsendilt isiku keskmisest ühe kuu töötasust põlevkivisektori ettevõttes või ettevõtetes, 40 protsendini. Toetuse lagi, 1000 eurot ühes kuus, jääb samaks. Toetuse määra tõstmise eesmärk on suurendada toetuse kasutamist ja hoogustada sihtrühma tööle liikumist.

Eelnõu punktiga 11 muudetakse punkti 5.1.2 kooskõlas 1. jaanuarist 2026. a. jõustuvate THP § 24 lõike 10 muudatustega. Viide töötutoetuse päevamäärale asendatakse viitega töötasu alammääradele töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel. Tasemeõppe toetuse suuruseks on muudatuse kohaselt 50% töötasu alammäärast. Senises regulatsioonis kasutatud riigieelarvega kehtestatud töötutoetuse 31-kordne päevamäär asendatakse 50 protsendiga kuu töötasu alammäärast, mis on kehtestatud eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil kehtinud töölepingu seaduse (edaspidi TLS) § 29 lõike 5 alusel. Muudatus on tingitud töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega tehtavate muudatustega (tööturumeetmete seaduses tunnistatakse kehtetuks töötutoetuse sätted), mis jõustuvad 1. jaanuaril 2026. a. Muudatuste jõustumisel lõpetatakse töötutoetuse maksmine ning seega ei kehtestata riigieelarvega enam ka selle 31-kordset päevamäära. Kuna töötutoetuse 31-kordne päevamäär ning 50 protsenti kuu töötasu alammäärast, mis on kehtestatud eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil kehtinud töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel on sisuliselt samaväärsed (vastavalt tööturumeetmete seaduse § 23 lõikele 1 ei või päevamäära 31-kordne korutus olla väiksem kui 50 protsenti kuu töötasu alammäärast, mis on kehtestatud eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil kehtinud töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel), muudetakse käskkirja lisas toetuse maksmise alust vastavalt. Tehtav muudatus ei mõjuta seega igakuiselt makstava tasemeõppes osalemise toetuse suurust.

Eelnõu punktiga 12 lisatakse käskkirja kuus rakendussätet.

Punkti 12.3 kohaselt kohaldatakse käskkirja lisa punkti 2.1.2.1 alapunkti 3 tagasiulatuvalt alates 1. märtsist 2025. a.

Punkt 12.4 sätestab, et käskkirja lisa punkti 2.2.1.2.6 1. jaanuarist 2026. a jõustuvat redaktsiooni kohaldatakse ka isikute suhtes, kellele määrati tasemeõppes osalemise toetus enne 1. jaanuari 2026. a. Sellega toetatakse kokkuhoiueesmärke.

Punkt 12.5 reguleerib olukorda, kus töötukassa on enne 1. jaanuari 2026. a otsustanud maksta käskkirja lisa punktides 2.1 ja 2.2 nimetatud toetust, siis jätkatakse toetuse maksmist kuni 31. detsembrini 2025. a kehtinud tingimustel ja korras.

Punkt 12.6 reguleerib olukorda, kus isik taotles käskkirja lisa punktis 2.1 nimetatud toetust (s.o toetus tööle asumise toetus) ja asus tööle enne 1. jaanuari 2026. a, kuid töötukassa ei ole 31. detsembrini 2025. a seisuga veel otsustanud, kas isikule maksta toetust või mitte. Sellisel juhul otsustab töötukassa toetuse maksmise kuni 31. detsembrini 2025. a kehtinud tingimustel ja korras. Tulenevalt haldusmenetluse seaduse § 5 lõikest 5 kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme, kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid menetluse ajal muutuvad.

Punkt 12.7 reguleerib olukorda, kus isik taotles käskkirja lisa punktis 2.1 nimetatud toetust (s.o toetus tööle asumise toetus) enne 1. jaanuari 2026. a ja asus tööle alates 1. jaanuarist 2026. a. Sellisel juhul kohaldatakse toetuse maksmise otsuse tegemisel 1. jaanuarist 2026. a jõustuvat redaktsiooni kuni 31. detsembrini 2025. a kehtinud tingimustel ja korras.

Punkt 12.8 reguleerib olukorda, kus isik taotles käskkirja lisa punktis 2.2 nimetatud toetust (s.o tasemeõppes osalemise toetus ja mikrokvalifikatsiooni omandamise) enne 1. jaanuari 2026. a ja töötukassa ei ole toetuse maksmist otsustanud enne 31. detsembrit 2025. a, tehakse otsus ja makstakse toetust kuni 31. detsembrini 2025. a kehtinud tingimustel ja korras.

3. Määruse mõjud

Eelnõu muudatuste rakendamisega kaasneb mõju järgmistes valdkondades: (1) sotsiaalne, sh demograafiline mõju, (2) mõju majandusele, (3) mõju regionaalarengule ja (4) mõju riigivalitsemisele. Eelnõu mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati nimetatud valdkondi nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Eelnõus esitatud muudatused ei mõjuta infotehnoloogiat ja infoühiskonda; haridust, kultuuri ja sporti; riigikaitset ja välissuhteid ning siseturvalisust ja keskkonda, mistõttu ei ole mõju olulisust nendes valdkondades hinnatud.

3.1. Sotsiaalsed, sh demograafilised mõjud

Mõjutatud sihtrühm: Ida-Virumaa põlevkivisektori ettevõtte töötajaid või selles töötanud inimesed, kes saavad tööle asumise toetust, tasemeõppes osalemise toetust või mikrokvalifikatsiooni omandamise toetust.

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Eelnõuga muudetakse tööle asumise toetuse tingimusi sihtrühmale soodsamaks ja vähesel määral muudetakse ka tasemeõppes osalemise toetuse ja mikrokvalifikatsiooni omandamise toetuse tingimusi. Tööle asumise toetus on suunatud Ida-Virumaa põlevkivisektorist koondatutele. Eelnõuga pikendatakse 100-lt päevalt 150-le päevale ajaperioodi, mille jooksul sihtrühma kuuluv inimene peab tööle asuma. Samuti tõstetakse tööle asumise kuist toetuse suurus 30%-lt 40%-ni toetuse saaja keskmisest kuisest töötasust põlevkivisektori ettevõttes (maksimaalne kuine toetuse brutosumma on jätkuvalt 1 000 eurot). Muudatustega

leevendatakse tööle asumise toetuse kvalifitseerumise tingimusi, kuivõrd see on rakendunud plaanitud aeglasemalt. Lisaks täpsustatakse võrreldes hetkel kehtiva käskkirjaga, et **tööle asumise toetust** makstakse ka neile sihtrühma kuuluvatele inimestele, kellele on määratud töötuskindlustushüvitis, kuid kellele ei ole seda välja makstud tulenevalt asjaolust, et tema arvelolek lõppeb enne hüvitise ooteaja täitumist. Kuna tööle asumise toetus on täielikult seotud töötajate põlevkivisektorist väljumisega ja ulatuslikke koondamisi pole sektoris teenuse rakendamise jooksul toimunud, on sektorst väljumine olnud väikesemahuline. Töötukassa andmetel tuli 2024. aastal ühes kuus keskmiselt arvele 7 500 uut töötut, kellest ca 1 000 inimest (13%) tulid arvele Ida-Virumaal. Koondatuid tuli üle Eesti keskmiselt arvele 1 100 inimest kuus, kellest ca 135 (12%) tulid arvele Ida-Virumaal. Töötuid, kelle töötusele eelnev töökogemus oli Ida-Virumaa põlevkivisektoris tuli 2024. aastal ühes kuus keskmiselt arvele 35 ning neist omakorda 52% ehk ca 18 inimest lahkusid sektorst koondamise tõttu. Seega moodustasid töötud, kelle töötusele eelnev töökogemus oli Ida-Virumaa põlevkivisektoris ca 0,5% kõikidest 2024. aastal keskmiselt kuu jooksul arvele tulnud uutest töötutest ning Ida-Virumaa põlevkivisektorist koondatud ca 1,6% kõikidest uutest töötutest, kelle viimane töösuhe lõppes koondamise tõttu, mistõttu on tööle asumise toetuse puhul muudatusest mõjutatud sihtrühma suurus väike.

Lisaks põlevkivisektorist väljumisele on tööle asumise toetuse puhul eelduseks ka vabade töökohtade olemasolu, kuid vabade töökohtade arv on Ida-Virumaal olnud languses. 2024. aastal oli üle Eesti (sh ka välismaal) keskmine vabade töökohtade arv kuu jooksul ca 8 000, millest 9% (ca 750) asusid Ida-Virumaal. Võrreldes 2023. aastaga oli 2024. aastal Ida-Virumaal 22% vähem vabu töökohti (üle Eesti ca 11% vähem). **Tööle asumise toetuse tingimuste muudatused mõjutavad potentsiaalseid teenuse sihtrühma kuuluvaid inimesi positiivselt, kuivõrd seeläbi suurenevad nende võimalused toetusele kvalifitseeruda.** Tööle liikumise perioodi pikendamine 100 päevalt 150 päevale annab põlevkivisektoris töö kaotanud inimestele rohkem aega töö leidmiseks ja vajadusel täiend- või ümberõppeks. Senise töötukassa põlevkivisektori töötajate rakendumise statistika kohaselt on 100 päeva jooksul rakendunudid võrreldes 150 päeva jooksul rakendunutega keskmiselt 1,5 korda rohkem (aluseks töötuskindlustushüvitise saajad). Toetuse määra tõstmine 30%-lt 40%-ni toetuse saaja keskmisest kuisest töötasust põlevkivisektori ettevõttes (max brutosumma on 1 000 eurot kuus) suurendab eelduslikult sihtrühma kuuluvate inimeste motivatsiooni toetusega tööle asuda. Muudatusega võrdsustub tööle asumise toetuse suurus alates 101. päevast makstava töötuskindlustushüvitise asendusmääraga. See teeb inimese vaatest toetusega tööle asumise varasemast tasuvamaks ja kaob ära võimalik demotiveeriv tunnetus, et töötuskindlustushüvitise asemel tööle asumise toetuse valimisega kaotatakse väljateenitud hüvitises. Koondina on tööle asumise toetuse muudatuste positiivne mõju ulatus sihtrühma jaoks keskmine. Toetuse määra tõstmisest avalduv mõju sagedus on toetuse saamise perioodi jooksul regulaarne, teiste muudatuste puhul aga harv, kuivõrd mõjutavad teenusele kvalifitseerumist.

Tasemeõppes osalemise toetuse ning mikro kvalifikatsiooni omandamise toetuse puhul kuuluvad toetuse sihtrühma lisaks töötutele, kes töötusele eelnevalt sektoris töötasid ka sektoris töötavad inimesed. 2024. aastal alustas Ida-Virumaal tasemeõppe toetusega õpinguid 317 inimest, mis moodustas ca 2% kõikidest vastaval aastal Ida-Virumaal mõne teenusega alustajatest (13 800 inimest). Käesoleva TATi alusel tasemeõppe toetusele sisenejaid oli 2024. a 29. Mikro kvalifikatsiooni omandamise toetust 2024. aastal veel ei makstud. Sellest tulenevalt on muudatustest otseselt mõjutatud sihtrühma suurus väike. Eelnõuga viiakse **tasemeõppes osalemise toetuse** suuruse arvutamise põhimõtted vastavusse 1. jaanuaril 2026. a jõustuvate THP muudatustega ning toetuse suurus hakkab käesoleva eelnõu muudatuse tulemusena olema

50% eelnenud aasta 1. juulil kehtinud kuu töötasu alammäärast. Hetkel kehtiva korra alusel on toetuse suurus ühes kuus riigieelarvega kehtestatud töötutoetuse 31-kordne päevamäär, mis aga on võrdne eelneva kalendriaasta töötasu alammääraga, mistõttu see muudatus sihtrühmale mõju ei avalda.

Samuti sätestatakse, et tasemeõppe toetust ei maksta juuli- ja augustikuu eest. Muudatus avaldab sihtrühmale negatiivset mõju, kuna tasemeõppes osalejate sissetulek langeb suvekuudel saamata jääva toetuse arvelt. 2025. aastal on toetuse suurus kuni 410 eurot kuus, mis tähendab inimesele kuni 820 euro suurust kaotust sissetulekus aastas. Töötavatele inimestele tähendab tasemeõppes osalemine sageli pikemaajalist sissetulekute vähenemist (nt töökoormuse vähendamise tõttu), mida tasemeõppes osalemise toetus aitab kompenseerida. Samuti võib suveperioodile langeda õppetööga seotud (sageli tasustamata) praktikaperiood, mistõttu pole võimalik ka töökoormust suvel tõsta ja praktika tuleb sooritada puhkuse ajast. Muudatus mõjutab negatiivsemalt töötuid tasemeõppe toetuse saajaid (2024. aastal olid kõikidest uutest tasemeõppe toetuse saajatest 31% töötud), kuna töötuse perioodil on inimese sissetulek üldjuhul niigi madalam kui töist tulu teenides, mistõttu moodustab ka tasemeõppe toetusest saadav täiendav sissetulek nende puhul kogu sissetulekust proportsionaalselt suurema osa. Käesoleva TATi alusel tasemeõppe toetuse saajad on valdavalt olnud töötajad. Kokkuvõttes võib kaotatav osa toetusest olla inimese toimetulekule märkimisväärse mõjuga, kuid teisalt ei ole tegemist sotsiaaltoetusega, vaid selle eesmärk on katta õppimisega seotud kulusid, mistõttu on avalduva mõju ulatus keskmine. Mõju avaldumise sagedus on harv, avaldades toetuse saajate jaoks kaks korda aastas. Tasemeõppes osalemise toetuse muudatused suurendavad ka õigusselgust ning sihtrühmade vahelist võrdset kohtlemist, sest eelnõuga ühtlustatakse nimetatud teenuste ja toetuste tingimused 1. jaanuarist 2026. a jõustuvate THP muudatustega.

Eelnõuga tõstetakse **tasemeõppes osalemise toetuse ja mikrokvalifikatsiooni omandamise toetuse** alumist vanuspiiri 16-lt aastalt 18-le aastale, mis on seotud 1. septembril 2025. a jõustuva Eesti Vabariigi haridusseadusega¹, millega tõstetakse õppimiskohustuslik iga alates 2025/2026 õppeaastast 18-eluaastani või kuni kesk- või kutsehariduse omandamiseni ning millest tulenevalt ei võeta muudatuste jõustudes enam töötuna arvele alla 18-aastaseid inimesi, kellel on täitmata õppimiskohustus. Kuna 2024. aastal ei olnud ühtegi alla 18-aastast tasemeõppes osalemise toetusega õpinguid alustanud, on praktikas nimetatud muudatuse puhul otseselt mõjutatud sihtrühma suurus, mõju ulatus ja sagedus väike. Õppimiskohustusliku ea tõusust tulenevaid mõjusid on analüüsinud Haridus- ja Teadusministeerium haridusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse seletuskirja mõjude analüüsis, mistõttu siinkohal neid täpsemalt ei analüüsita.

Ebasoovitavate mõjude risk

Kahel suvekuul tasemeõppe toetuse maksmise lõpetamisest avaldub negatiivne mõju võib potentsiaalselt suurendada kõrgema suhtelise vaesuse määraga rühmade vaesusriski: Statistikaameti andmetel elas 2023. a suhtelises vaesuses 20,2% inimestest ning suhtelise vaesuse määr oli suurim Ida-Virumaal, ulatudes 35%-ni. Samal ajal on oluline märkida, et riski vähendab toetuste süsteem tervikuna, sealhulgas võimalus taotleda toimetulekutoetust ning kohalike omavalitsuste sotsiaalteenused, aitavad leevendada ajutisi sissetulekute langusi ning ennetada vaesusriski süvenemist. Seetõttu võib hinnata ebasoovitavate mõjude avaldumise riski madalaks.

¹ Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (õppimiskohustuse kehtestamine) 447 SE. (2024). Veebilehel: [Eelnõu - Riigikogu](#)

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Töölle asumise toetuse tingimuste muudatused mõjutavad sihtrühma kuuluvaid inimesi positiivselt, kuivõrd seeläbi suurenevad nende võimalused toetusele kvalifitseeruda. Samuti on positiivse mõjuga töölle asumise toetuse määra tõstmine, mis suurendab eelduslikult sihtrühma kuuluvate inimeste motivatsiooni toetusega töölle asuda. Muudatustest mõju ulatus on keskmine. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Toetuse määra tõstmisest avaldub mõju sagedus on toetuse saamise perioodi jooksul regulaarne, teiste muudatuste puhul aga harv, kuivõrd mõjutavad teenusele kvalifitseerumist.

Tasemeõppes osalemise toetuse maksmise lõpetamine kahel kuul aastas on keskmise negatiivse mõjuga, kuivõrd võib mõjutada negatiivselt haavatavate sihtrühmade toimetulekut. Muudatusest mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Ebasoovitavate mõjude avaldumise riski maandab toetuste süsteem tervikuna, sealhulgas võimalus taotleda toimetulekutoetust ning kohalike omavalitsuste sotsiaalteenused, mis aitavad leevendada ajutisi sissetulekute langusi ning ennetada vaesusrisiki süvenemist. Lisaks on rakenduslikult ja sihtrühma võrdse kohtlemise seisukohast oluline kohaldada THP-s ja käesolevas määruuses õigusaktis samu tingimusi.

Eelnõuga tõstetakse tasemeõppes osalemise toetuse ja mikrokvalifikatsiooni omandamise toetuse alumise vanuspiiri 16-aastalt 18-aastani. Kuna neid teenuseid ei ole 2024. aastal 16–17-aastased noored kasutanud, on mõjutatud sihtrühma suurus, mõju ulatus ja sagedus väike.

3.2. Majanduslik mõju

Muudatused mõjutavad tööandjaid kaudselt ning avalduva mõju ulatus sõltub sellest, kas muudatuste tulemusena paraneb sihtrühmade ligipääs teenusele või halveneb, mis omakorda parandab või raskendab sihtrühmade tööhõivesse liikumist või tööhõives püsimist ja selle kaudu ka tööandjaid ja majandust tervikuna (vt täpsemalt sotsiaalsete mõjude all). 2024. a oli Statistikaameti andmetel Eestis kokku *ca* 158 400 ettevõtet, kellest *ca* 4% (*ca* 6 800 ettevõtet) asusid Ida-Virumaal. Töölle asumise toetuse muudatused on küll sihtrühma tööhõivesse liikumist kiirendavad, mis omakorda avaldavad positiivset mõju nendele tööandjatele, kes uusi töötajaid vajavad, kuid teisalt sõltub tööandjatele avaldub positiivne mõju otseselt toetusele kvalifitseeruvate inimeste arvust ehk Ida-Virumaa põlevkivisekorist koondatud inimestest, kes on valmis 150 päeva jooksul töölle asuma. Teiste muudatuste mõju ulatus tööandjate jaoks on kaudne, ei ole neid põhjalikumalt analüüsitud.

3.3. Mõju riigivalitsemisele

Mõju sihtrühm: töötukassa

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Käesoleva eelnõuga elluviidavad muudatused mõjutavad töötukassat, kes tööturuteenuseid osutab ja tööturutoetusi maksab, mistõttu on mõjutatud sihtrühma suurus väike. Muudatused mõjutavad vähesel määral töötukassa teenuste sisu ja kvalifitseerumistingimusi ning seekaudu ka nende tööprotsesse ning töökoormust. Tasemeõppes osalemise toetuse tingimused viiakse kooskõlla 1. jaanuarist 2026. a jõustuvate THP muudatustega, mis eeldavad küll töötukassa vaatest muudatustega kohanemist, kuid teisalt lihtsustab erinevatele sihtrühmadele suunatud sama teenuse osutamise rakendamist. Enim mõjutavad töötukassat töölle asumise toetuses tehtavad muudatused, mis ei ole seotud THP-s tehtavate muudatustega ehk mis tuleb teha neist

eraldiseisvalt ning mis nõuavad mõningast kohanemist uute teenuse tingimustega, mis toob kaasa ajutise töökoormuse kasvu ja vajaduse muudatustega kohaneda. Mõju avaldub eelkõige muudatuste rakendamise alguses (töötajate koolitamine, uute tingimuste selgitamine), mistõttu on selle avaldumise sagedus harv. Kokkuvõttes ei avalda muudatused töötukassa töökorraldusele ega -koormusele märkimisväärsed mõju, kuivõrd töötukassa põhiülesanne ei muutu, mistõttu on mõju ulatus väike.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Muudatuste rakendamisega kaasneb ajutine töökoormuse kasv seoses uute tingimustega kohanemisega. Mõju avaldumise ulatus ning sagedus on väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

3.4. Mõju regionaalarengule

Mõju sihtrühm: Ida-Virumaa põlevkivisektori ettevõtte töötajaid või selles töötanud inimesed ja nende leibkonnad

Muudatused mõjutavad Ida-Virumaad ja sealses põlevkivisektoris² töötavaid ja töötanud inimesi ning nende leibkondi, kuivõrd eelnõuga muudetavad tööturuteenused on otseselt suunatud Ida-Virumaa põlevkivisektori töötajatele või sealt väljuvatele inimestele. Praxise³ (2020) analüüsi kohaselt töötas 2019. a lõpu seisuga Ida-Virumaa põlevkivisektori tuumikettevõtetes 5 800 inimest, mis moodustas kõikidest 2019. a Ida-Virumaa hõivatutest ca 10%. Sektoris hõivatud inimeste leibkondades elas kokku ligi 16 000 inimest. Eeltoodust tulenevalt on mõjutatud sihtrühma suurus keskmine. Tööle asumise toetuse tingimuste leevendamine ja toetuse suuruse tõstmine 30%-lt 40%-ni toetuse saaja keskmisest kuisest töötasust põlevkivisektori ettevõttes (max 1 000 eurot kuus) lihtsustab toetusele kvalifitseerumist ja suurendab eelduslikult sihtrühma motivatsiooni toetusega tööle asuda. Tööle asumise ning töötasu teenimise läbi paraneb sihtrühma ja nende leibkondade sotsiaalne ja majanduslik toimetulek ning säilib sihtrühma tööharjumus ning tööalased teadmised ja oskused, mis mõjutab positiivselt Ida-Virumaa inimeste toimetulekut ning piirkonna majandusarengut. Tasemeõppes osalemise toetuse ja mikrokvalifikatsiooni omandamise toetuse alumise vanuspiiri tõstmine regiooni spetsiifilisi mõjusid ei avalda, kuivõrd nende toetuste puhul ei ole alaealisi toetuse saajaid 2024. aastal olnud.

Ebasoovitavate mõjude risk

Tasemeõppes osalemise toetuse suvekuudel maksmise lõpetamisest tulenevaid võimalikke regionaalseid negatiivseid mõjusid on analüüsitud sotsiaalsete mõjude all.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

² Töötukassa käsitleb põlevkivisektori ettevõtetena järgmisi ettevõtteid: Eesti Energia AS, Enefit Industry AS, Enefit Power OÜ, Enefit Solutions AS, KIRDE VARAD AS, Osaühing VKG Kaevandused, VIRU KEEMIA GRUPP AS, Osaühing VKG Energia, OÜ VIRU RMT, VKG Logistika OÜ, VKG OIL AS, KIVIÕLI KEEMIATÖÖSTUSE OÜ ning ORICA EESTI OSAÜHINGUT.

³ Michelson, A., Koppel, K., Melesk, K., Arrak, K., Laurimäe, M., Murasov, M., Gerli Paat-Ahi, G., Piwek, A. (2020). Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Tööle asumise toetuse muudatustel on Ida-Virumaale põlevkivisektori töötajatele ja sektorist lahkuvatele inimestele positiivne mõju, mis omakorda mõjutab positiivselt ka piirkonna majandusarengut. Kuigi potentsiaalselt on teenuse sihtrühma kuuluvate inimeste arv keskmine, on praktikas seni toetuse kasutajaid olnud vähe. Mõju sagedus sihtrühma kuuluvate inimeste jaoks on regulaarne vaid toetuse saamise perioodil, kuid piirkonna arengule on mõju pikaajaline.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706).

5. Märkused

Käskkiri ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. Seletuskiri kirjeldab ainult käskkirjas nimetatud TAT muudatusi.

6. Käskkirja jõustumine

Käskkirja lisa punkti 2.1.2.1 alapunktis 3 tehtud muudatust (eelnõu punkt 1) rakendatakse tagasiulatuvalt alates 1. märtsist 2025. a.

Käskkirja lisa punktides 2.2.1.2.1, 3 ja 4 tehtud muudatused (eelnõu punktid 3, 8 ja 9) ning lisatavad rakendussätted (eelnõu punkt 12) jõustuvad üldises korras, ehk allakirjutamise päeval.

Käskkirja lisa punkti 2.1.2.1 alapunkti 4 (eelnõu punkt 2) ning punktide 2.2.1.2.2, 2.2.1.2.6, 2.2.1.2.11, 2.2.2.2.1, 5.1.1 ja 5.1.2 (eelnõu punktid 2, 5–7, 10 ja 11) muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2026. a.

Käskkirja punktis 2.2.1.2.1 tehtud muudatus (eelnõu punkt 4) jõustub 1. septembril 2026. a.

7. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning Kliimaministeeriumile ja e-posti kaudu Riigi Tugiteenuste Keskusele, Ühtekuuluvuspoliitika fondide võrdõiguslikkuse kompetentsikeskusele ning arvamuse avaldamiseks töötukassale, rakenduskava seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile. Esitatud märkustega arvestamine nähtub seletuskirja lisast.